

Ars Lucis – de Kunst van het Licht

Sinds kort is het Vlaamse erfgoedveld een nieuwe speler rijker: Ars Lucis, centrum van het glasraam. Dit is het geesteskind van Joost Caen, emeritus hoogleraar Conservatie-Restauratie (Universiteit Antwerpen), glaskunstenaar én gepassioneerd verzamelaar van glasramen en gebrandschilderd glas. Om zijn omvangrijke kennis en collectie met het publiek en de wetenschap te delen, richtte hij in het voorjaar van 2025 de vzw Ars Lucis op. Zijn ambitie is echter groot, want op termijn wil hij dat Ars Lucis uitgroeit tot hét kenniscentrum annex museum van het glasraam binnen de Benelux.

Collectie van wereldniveau

Het materiaal voor dit kenniscentrum en museum is alvast voorhanden. Al van kinds af verzamelde Joost Caen glasramen en alles wat daarmee verband houdt. Ondertussen omvat zijn collectie niet enkel glasramen en gebrandschilderde glaspanelen, maar ook ettelijke (historische) boeken en publicaties rond glasschilderkunst en aanverwante thema's. Dit alles wordt aangevuld met archivalia en historische glazeniersbenodigdheden. Wat de glascollectie betreft, dateert het oudste stuk uit de 13e eeuw en is het jongste 21e-eeuws. Kortom, alles samen geeft de Collectie Caen een overzicht van zeker negen eeuwen glasraamkunst. Daarbij is het een van de belangrijkste privécollecties rond architecturaal glas ter wereld.

Hoewel er ook stukken afkomstig zijn uit Frankrijk, Groot-Brittannië, Duitsland en Zwitserland, stamt het merendeel van de glasobjecten uit de historische Nederlanden, met een duidelijke focus op het grondgebied van het huidige België. Dit geografische zwaartepunt is niet zonder betekenis, want al van in de middeleeuwen werden in onze regio prachtige glasramen gemaakt van internationale faam. Gedurende vele eeuwen was gebrandschilderd glas een van de meest prestigieuze relatiegeschenken die men kon geven of ontvangen. De kunstenaars die ze ontwierpen en uitvoerden, behoorden tot de top. Bijvoorbeeld in de 15^e-17^e eeuw stonden namen als Dirck Vellert (ca. 1480-1547), Pieter Coecke van Aelst (1502-1550) en Jan de Labaer (1603-1668) op dezelfde hoogte als die van Bernard van Orley (ca. 1487/1491-1514), Lucas van Leyden (ca. 1494-1533) en Pieter-Paul Rubens (1577-1640). Deze bekende schilders werkten trouwens vaak samen met glasschilders.

In de Collectie Caen zit uiteraard niet enkel werk naar Vellert en consoorten. Enkele andere namen die erin terug te vinden zijn, zijn Jan de Caumont (1577-1659), Gustave Ladon (1863-1942), Louis De Contini (1854-1905), Edouard Van Steenberghe (1889-

1952), Jos Hendrickx (1906-1971) en Michel Martens (1921-2006). Zowat elke kunststroming is daarbij vertegenwoordigd, inclusief neostijlen, art nouveau, art deco, modernisme, expressionisme en hedendaagse experimentele vlakglasobjecten.

Promotie en herwaardering van de glasschilderkunst

Vandaag is men zich nog nauwelijks bewust van het grote (kunst)historische belang van de glasschilderkunst. Ook zal het voor velen een verrassing zijn dat er op de Vlaamse Topstukkenlijst verschillende glasramen en glaspanelen staan (waarvan meerdere in de Collectie Caen zitten). Een van de doelen van Ars Lucis is dan ook om het bewustzijn rond deze kunstdiscipline te vergroten. Ars Lucis wil het grote publiek laten kennismaken met de schoonheid en het verhaal van de glasraamkunst. Dit verhaal loopt niet enkel parallel aan dat van de kunst- en architectuurgeschiedenis, maar biedt ook inzichten in politieke, religieuze, ambachtelijke en sociale evoluties.

Er valt enorm veel te vertellen en te ontdekken aan de hand van de Collectie Caen. Daarom is onderzoek een van de pijlers van Ars Lucis. Ook externe onderzoekers kunnen hiertoe toegang krijgen tot de collectie. Hiernaast biedt Ars Lucis nog andere soorten dienstverlening, zoals het verstrekken van advies en informatie rond glasschilderkunst, glasramen, historische blanke beglazingen en de conservatie-restauratie hiervan. Verder kan men ook een beroep doen op Ars Lucis voor workshops, lezingen en andere vormen van educatie. En voor het ruime publiek wil Ars Lucis inzetten op de organisatie van en medewerking aan tentoonstellingen.

Toekomstdromen

Het ultieme doel is echter om een eigen museum te kunnen inrichten, die de collectie en de kennis toegankelijk maakt voor elkeen. Buitenlandse voorbeelden zoals de *Cité du Vitrail* in Troyes (F), het *Centre International du Vitrail* in Chartres (F), het *Vitrocentre/Vitromusée* in Romont (CH), *The Stained Glass Museum* in Ely (VK) en het *Deutsches Glasmalerei-Museum* in Linnich (D) tonen de relevantie ervan aan. In de Benelux bestaat er nog geen tegenhanger, hoewel het fundament alvast aanwezig is.

Voor meer informatie en aanvragen van beeldmateriaal:

Liesbeth Langouche: llangouche@arslucis.be

Joost Caen: jcaen@arslucis.be - +32 496 54 76 95

Afbeeldingen

	Joost Caen met glas-in-loodpaneel. © J. Willems.
	Noli me tangere N.N., Frankrijk, kerk van Saint-Aubin, Montreuil-sur-Loir, ca. 1210. Contour- en modelleergrisaille op getint, blauw, groen, geel, paars en roze kroonglas, 68,5 x 31,5 cm (inclusief boord, de boord is modern).
	Floraal motief (fragment) N.N., Lage Landen (?), ca. 1300. Contour- en modelleergrisaille op getint kroonglas, ca. 6 x 4,8 cm.

Sint-Barbara

N.N., Zuidelijke Nederlanden of Frankrijk,
ca. 1475.

Contour- en modelleergrisaille, zilvergeel en
sanguinerood op getint kroonglas,
19,2 cm diameter.

Prior Jan Gaÿ en patroonheilige

Pieter Coecke van Aelst, Zuidelijke
Nederlanden, Antwerpen, ca. 1540.

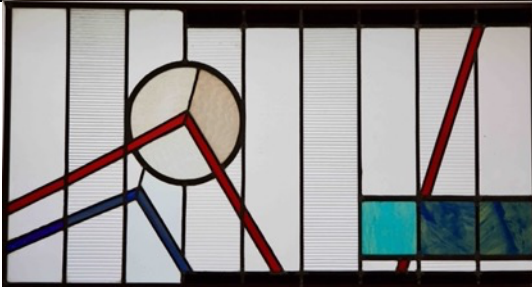
Contour- en modelleergrisaille, zilvergeel en
sanguine op getint en gekleurd cilinderglas,
65,5 x 48 cm.

Personificatie van de Lente

Atelier Lorin, Frankrijk, Chartres (?), ca. 1890.

Contour- en modelleergrisaille, twee tinten zilvergeel, sanguines en emailverven op ongekleurd cilinderglas, 49 x 42,5 cm.

Grafiek

Eduard J. Van Steenberghe & atelier Gussenhoven & Van Wijck, België, Antwerpen, 1930.

Vensterglas, Amerikaans opalescent glas, mondgeblazen glas en structuurglas, 48,9 x 91,2 cm.

Animistische figuur

Jos Hendrickx, België, Antwerpen, 1943.

Contour- en modelleergrisaille op getint en gekleurd cilinderglas, 31,5 x 29,1 cm.